

Na droogte komt re voor maisteler





gelgeving

Na een droog jaar is er veel stof tot nadenken voor de mais-verbouwende veehouders. Niet alleen de droogte vereist nieuwe strategieën, ook de nieuwe regelgeving omtrent vanggewassen stelt de teler voor nieuwe keuzes. Goed om hier voor het nieuwe maisseizoen even bij stil te staan.

TEKST GRIETJE DE VRIES

‘Dit wordt het hoor’, dacht Evert Bosma, ruwvoerspecialist bij Agrifirm in Noord-Nederland, vorig jaar in juni toen hij de mais zag groeien. ‘Ik verwachtte veel goeds; de maisgroei kende echt een flitsende start. Maar ja, toen kwam de droogte.’ Die droogte leidde tot grote verschillen in de oogst. ‘Op de vochthoudende gronden in Nederland, waar normaal niet een goede oogst is, werd dit jaar mais met 1040 vem en 400 gram zetmeel per kilogram droge stof geoogst. Een ander uiterste was er op de droge gronden. Daar kwam mais vanaf met slechts 800 vem en 200 gram zetmeel.’

Ook Arnoud Bink, rundveeadviseur bij DLV in Zuid-Nederland, zag uiteenlopende opbrengsten in de mais in Nederland afgelopen jaar. ‘Er waren grote verschillen in droogtegevoeligheid en daardoor ook grote verschillen in maisopbrengst. Niet iedereen was op tijd begonnen met beregenen. Dat scheelde al snel 10 ton droge stof per hectare. Uiteindelijk zag je op de ene plaats mais met maar 150 à 250 gram zetmeel, waar op andere plekken 450 gram zetmeel werd bereikt.’

Neerslag op het juiste moment

In Vlaanderen zag Eddy Decaesteker, melkveeadviseur bij Inagro, ook veel verschillen in opbrengst. Hij zag dat het merendeel van de oogst niet goed was, maar merkte ook een meevaller op. ‘In de hoek in het westen, ten noorden van de lijn tussen Kortrijk en Oostende, is eind juli op het goede moment toch wat neerslag gevallen. Hierdoor heeft zelfs de opgedroogde mais wel een beetje kolf gekregen. Hier is toch nog een zetmeelgehalte bereikt van 340 gram, terwijl deze in de rest van Vlaanderen op zo’n 150 gram bleef steken.’ Decaesteker vult aan dat de mais een goed herstelvermogen heeft. Zolang neerslag op het goede moment valt, kan er een goede opbrengst worden bereikt.

Slappe planten door tekort aan sporenelementen

Evert Bosma, ruwvoeradviseur bij Agrifirm, is het afgelopen jaar rare dingen tegengekomen. 'Ik heb het afgelopen jaar percelen gezien waar geen enkele maisplant meer overeind stond.' Dit kwam volgens Bosma door een verminderde opname van mineralen. Hierdoor stagneerde de groei van alle maisrassen. De kroonwortels werden bros door een gebrek aan sporenelementen, waardoor de planten stevigheid misten en massaal omvielen. Vooral in gebieden met

veel wind konden de planten niet meer overeind blijven. Dit kwam door een tekort aan sporenelementen samen met de aanhoudende droogte.

Bosma adviseert dan ook om het komende seizoen goed aan de behoefte van sporenelementen te denken. 'Denk bijvoorbeeld aan een coating bij het zaaien, dan geef je de plant genoeg sporenelementen mee. Zo wordt het een stevige plant die een goede kolf kan dragen.'



Vanaf dit jaar is het op zand- en lössgronden verplicht om vóór 1 oktober een vanggewas te zaaien

Pessimistisch is Arnoud Bink niet en hij heeft een aantal adviezen voor het komende seizoen. 'Ik denk dat er veel aandacht nodig is voor rassenkeuze. De keuze gaat steeds vaker uit naar een vroeg ras, terwijl daar minder opbrengst uit te halen is. Het kan tot wel 1000 kilogram droge stof schelen om te kiezen voor een vroeg ras.'

Een andere tip voor het komende seizoen komt van

Evert Bosma. Hij merkt op dat door de droogte de bloeiperiode korter werd, waardoor er weinig bevruchting van de mais kon plaatsvinden. Dit zorgt ook voor weinig kolven aan de plant en dus een lage zetmeelopbrengst. 'Met een mengsel van rassen kun je de bloeiperiode van de mais verlengen. Omdat niet elke soort tegelijk in bloei zal staan, wordt de bloeiperiode op het perceel wat langer. Let wel op dat je



rassen met dezelfde rijpingstijd neemt. En zaai zo vroeg mogelijk. Vroeg in het seizoen is de bodem nog vochtig, dat is voor de plant een goede start.'

Wortels ontwikkelen

Vroeg zaaien is ook volgens Eddy Decaesteker heel belangrijk. 'In Vlaanderen wordt vaak een tussengewas verbouwd na de maisoogst. Uiteraard willen veehouders hier ook een zo goed mogelijke oogst uit halen, door het zo lang mogelijk te laten groeien. Maar dit zorgt er vaak voor dat mais pas later gezaaid wordt. Dat gaat ten koste van de maisopbrengst. Als je na half mei zaait, dan verlies je sowieso aan opbrengst. Dus zaai eind april of begin mei. Door de jaren heen heb ik daar de beste opbrengsten bij gezien.'

Decaesteker legt ook nadruk op een goede voorbewerking van de bodem, waarbij goed op bodemnutriënten gelet moet worden (zie ook het kader op pagina 24). Zo zijn kalium, nitraat, fosfor, magnesium, boor en zwavel erg belangrijk om een stevige plant te telen. 'Eigenlijk moet de veehouder meer als een akkerbouwer met zijn percelen omgaan. Het is van groot belang dat de wortels van de maisplant snel en uitgebreid kunnen groeien. Want hoe verder de wortels ontwikkeld zijn, des te beter is de maisplant bestand tegen droogte.'

Het liefst ziet Decaesteker meer vruchtwisseling op de percelen. 'Mais die op een nieuw perceel wordt verbouwd, ontwikkelt veel betere wortels dan mais op een perceel waar al jaren mais wordt geteeld. Je moet de impact van vruchtwisseling op de bodem niet onderschatten. Ik denk dat er nog een hoop geleerd kan worden van akkerbouwers als we kijken naar onze maisteelt.'

Nieuwe eisen vanggewassen

Arnaud Bink is erg benieuwd hoe het komende seizoen zal verlopen. 'Het grondwaterpeil is nog altijd niet hersteld, vooral in Brabant is het erg droog. Als dat zo blijft, gaan we een nog slechter seizoen tegemoet. Dit jaar hadden we gelukkig nog geen extreme voerprijzen, aangezien veel boeren veel voer op voorraad hadden.' Maar volgens Bink is er intussen wel een flink gat geslagen in het spaarpotje achter het bedrijf en is er niet genoeg voorraad om nog een slecht jaar te overbruggen. 'Eigenlijk kunnen we niet nog zo'n droog jaar hebben. Daarnaast is er een nieuwe moeilijkheidsfactor: de nieuwe eisen omtrent vanggewassen.' (Zie figuur rechtsboven.)

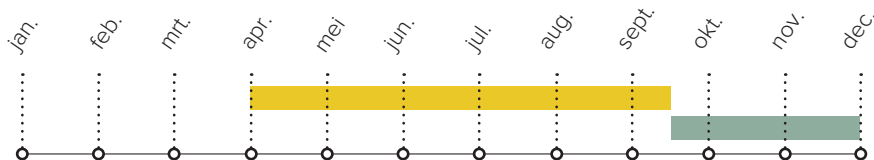
Volgens Bosma een vanggewas zaaien nuttig en belangrijk voor de bodem, aangezien het helpt in het vochtvasthoudend vermogen van de bodem. Wat betreft het zaaimoment adviseert hij om aan onderzaai te doen. 'In de afgelopen drie jaar werd in Nederland ongeveer 80 procent van de mais na 1 oktober geoogst. Als je wel aan nazaai zou doen, dan mis je toch opbrengst en voederwaarde, omdat de mais nog niet is afgerijpt.' Als de mais kniehoog tot vijf à zes bladeren is, is het volgens Bosma een goed moment om het vanggewas te zaaien. Dan heeft het gewas

Nieuwe eisen omtrent vanggewassen

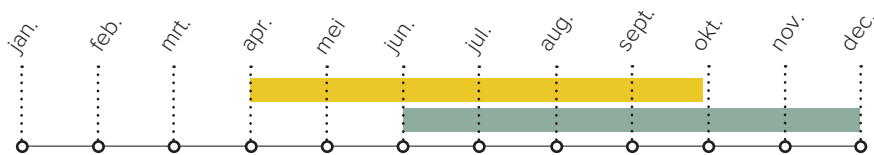
Met ingang van 1 januari 2019 geldt in Nederland voor de maisteelt op zand- en lössgronden dat vóór 1 oktober een vanggewas ingezaaid moet worden. Dit leidt tot de volgende vraag: ga je voor nazaai, onderzaai of gelijkzaai (zie figuur)? Voor korrelmais, ccm, mks en biologische mais geldt een andere datum. Hierbij is de uiterste zaaidatum van vanggewassen 31 oktober.

NAZAAI

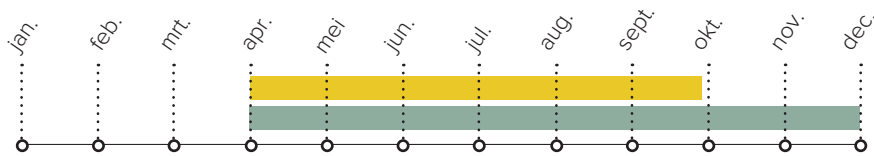
■ mais op land ■ vanggewas op land



ONDERZAAI



GELIJKZAAI



nog niet te veel last van concurrentie van de mais en het zaaien is goed te combineren met onkruid schoffelen. Hij vult aan dat nazaai wel een optie is wanneer er op de percelen gladvingergras voorkomt.

Nazaai voor betere vanggewasopbrengst

De beste strategie bij vanggewas telen is volgens Bink geheel afhankelijk van de ervaringen met de maisteelt. 'Maak een bewuste keuze die past bij de percelen en je ervaringen. Welke zaai het beste uitpakt, is afhankelijk van de grond.' Als je op percelen zaait met een hoge onkruiddruk, moet je er volgens Bink bij stilstaan dat sommige vanggewassen grasachtig zijn en dus ook gevoelig voor grasachtige onkruidbestrijders. 'In dat geval is nazaai geschikter. Ook als je een egale opbrengst van de groenbemester wilt, werkt nazaai beter.'

Hij vult aan dat je met nazaai wel moet kiezen voor een maisras dat vroegrijp is, wat weer nadelig is voor de opbrengst. 'Maar er zijn ook veel goede ervaringen met onderzaai. Mijn advies is vooral: denk er

Mathijs Wiechers: ‘Vorig jaar was een rampjaar, maar toch zie ik het wel zitten met het vanggewas’



Vorig jaar heeft Mathijs Wiechers voor het eerst een vanggewas gezaaid tussen de maisplanten. De melkveehouder, die in Westerbork 140 koeien heeft, zaaide halverwege juni Engels raaigras als vanggewas en deed ook mee aan een onderzoeksproject. Voor dat project was bij 7 hectare mais de ene helft wel met bodemherbicide behandeld en de andere helft niet. ‘In het begin stond het gras op de behandelde helft er beter bij, maar na verloop van tijd zag je geen verschil meer.’ Volgens Wiechers komen de kosten die je bespaart met het weglaten van het bodemherbicide, vrijwel overeen met de kosten die je maakt door gras tussen de mais te zaaien. Het vanggewas pas na de maisteelt zaaien ziet hij niet zitten. ‘Als je gras in of na oktober

zaait, wil het nog niet groeien. Pas als je weer mais wilt zaaien, komt het mooi omhoog. Vandaar dat ik meer zie in tussenzaai.’ Dat hoeft niet ten koste van de maisopbrengst te gaan, zegt de veehouder. ‘Als de mais maar dicht genoeg staat op het moment van zaaien, heeft het gras toch niet veel te vertellen. Van concurrentie voor de mais is niet echt sprake.’ Wiechers ziet wel de toegevoegde waarde van vanggewassen, ondanks dat hij van het gras dat er nu staat niet veel verwacht. ‘Vorig jaar was een rampjaar, maar dat wil niet zeggen dat het geen succes kan worden. Onder betere weersomstandigheden zie ik het wel zitten met het vanggewas.’ Hij verwacht in het volgende oogstjaar voordelen te zien. Dan heeft de bodem minder mest nodig.

goed over na en overleg ook met de loonwerker. Als je toch bezig bent, doe het dan ook serieus, dan krijg je een beter resultaat.’

Snijrogge goed bestand tegen kou

‘Ik zie onderzaai wat minder positief’, geeft Decaesteker aan. ‘Vooral in droge jaren gaat er dan ook een deel van het water naar de vanggewassen, waardoor er minder water beschikbaar is voor de mais.’ Wat

betreft de soorten vanggewas kan Italiaans raaigras zeker interessant zijn, volgens Decaesteker, mits het op tijd is ingezaaid. Er moet wel genoeg tijd zijn om goed te ontwikkelen. ‘Mocht het te laat zijn voor Italiaans raai, dan doet snijrogge het ook goed. Dat gewas is ook nog goed bestand tegen koude omstandigheden. En als ik nu kijk, zie ik dat de mengsels met Japanse haver er in Vlaanderen ook goed bij staan. Er is dus keuze genoeg.’

Joost van Heesbeen: ‘Op lage percelen heb ik een betere opbrengst gerealiseerd dan andere jaren’

Met de maisoogst van Joost van Heesbeen, melkveehouder met 115 koeien in Vlijmen, ging het ondanks de droogte afgelopen jaar goed. Hij heeft op een aantal percelen zelfs beter geoogst dan in andere jaren. Vooral op de lagere gronden, waar wat kwel in de bodem zit, ging het beter dan normaal. Van het grondwater moest de mais het wel hebben. Kort na het zaaien viel er in Vlijmen nog 50 millimeter en in mei nog ongeveer 20 millimeter. Daarna hield het met de neerslag op. De verklaring voor de goede opbrengst ligt niet alleen bij de bodem met kwel. Ook het feit dat Van Heesbeen aan graslandvernieuwing doet, kan bijdragen aan de goede resultaten. Voor het zaaien van mais freest hij in februari het grasland. Daarna wordt de bodem bekalkt en later bemest met 35 ton compost. ‘Ik gebruik geen drijfmest. Die gebruik ik liever op het grasland. Verder doe ik nog wel

aan rijenbemesting. Meer niet, hier moet en kan de mais het mee doen.’

Een goede bodemvoorbereiding is volgens Van Heesbeen ook belangrijk. ‘Ik ga niet eerder het land op dan het weer toelaat. Als je te vroeg met machines het land opgaat, krijg je toch meer sporen. Dat levert volgens mij meer structuurschade op dan vaak wordt gedacht.’

Wat betreft maisrassen gaat hij de afgelopen jaren stevast voor een vroegrijp ras. Op die manier kan de mais in september de sleufsilos in en kan hij vóór 1 oktober zijn vanggewas zaaien. Van een verminderde opbrengst van een vroeg ras is volgens Van Heesbeen geen sprake. ‘Ik zaai al een aantal jaren een vroeg ras en zie niet veel verschil.’ Ook afgelopen jaar zaaide hij een vroeg ras en behaalde hij 20 ton droge stof met 1022 vem en 367 gram zetmeel per kilogram droge stof.

